

Aan Provinciale Staten
Statencommissie Wonen, Maatschappij en Cultuur

DATUM	28 oktober 2014	REFERENTIE	Lisa Wouters
ONS NUMMER	810C4F25	DOORKIESNUMMER	3434
NUMMER PS	2014WMC60	E-MAILADRES	lisa.wouters@provincie-utrecht.nl
BIJLAGE	Tussenstand Werelderfgoednominatie Romeinse Limes, incl. bijlagen en aanbiedingsbrief		

Onderwerp Statenbrief: Volgordebepaling nominaties UNESCO-Werelderfgoed, Romeinse Limes

Voorgestelde behandeling: ter informatie

Geachte dames en heren,

Inleiding

Op 4 maart van dit jaar hebben wij u voor het laatst met een statenbrief op de hoogte gesteld van de ontwikkelingen rond de UNESCO-nominatie van de Romeinse Limes. U hebt toen kennisgenomen van de Intentieverklaring Werelderfgoednominatie Romeinse Limes die op 27 januari 2014 door de wethouders van 25 gemeenten, de gedeputeerden van de drie provincies en de minister van OCW is ondertekend. Tevens vertelden wij u over de oprichting van de stichting Romeinse Limes Nederland en kondigden wij aan u in het najaar opnieuw te zullen informeren over de Limes.

Aanleiding

De noordgrens van het Romeinse Rijk, de Limes, is de grootste lineaire archeologische structuur in Europa, lopend van Engeland tot aan de Zwarte Zee. De Limes in ons land begrenste de Romeinse provincie Germania Inferior, ofwel Neder-Germanië, die vanaf Katwijk, langs Utrecht, Wijk bij Duurstede en Arnhem doorliep tot in Duitsland, Remagen. De restanten van dit Romeinse verleden bestaan onder andere uit forten, schepen, wegen en burgerlijke nederzettingen langs de rivier de Rijn.

De nominatie als UNESCO Werelderfgoed is één van de dragers van de interprovinciale samenwerking rond de Romeinse Limes. Het vooruitzicht op een UNESCO Werelderfgoednominatie heeft een impuls gegeven aan de inzet, publiek en privaat, om de Romeinse Limes bekend, zichtbaar en beleefbaar te maken en te houden. Daarnaast stimuleert het de betrokken partijen om na te denken over een behoedzame omgang met de Romeinse Limes, zowel in ruimtelijke als in maatschappelijke zin. We zien dat de Limes meer en meer gaat leven. De populariteit van bijvoorbeeld DOMunder in Utrecht, maar ook kleine ondernemers die het thema Limes oppakken laten dit zien. Om deze energie en dit commitment, zeker ook bij de Limesgemeenten, vast te houden, hebben wij de ambitie om nog binnen deze gemeentebestuurperiode (2014-2018) in 2018 het nominatiedossier bij UNESCO in te dienen.

Voorgeschiedenis

Sinds 2010 is er een samenwerkingsverband tussen de provincies Utrecht, Gelderland en Zuid-Holland en het Rijk. Deze interprovinciale samenwerking richt zich op behoud, beheer, kennisontwikkeling en bevordering van de publieksontsluiting van de Romeinse Limes. Een belangrijke ambitie van de samenwerkende provincies is de nominatie van de Limes als UNESCO Werelderfgoed. Utrecht heeft deze ambitie bekrachtigd in de vigerende cultuurnota en in de Provinciale Ruimtelijke Structuurvisie. Ook is de Limes als zone van provinciaal belang opgenomen in de Provinciale Ruimtelijke Verordening.

Staatsecretaris Zijlstra heeft in april 2011, op voordracht van de provincies, de Romeinse Limes geplaatst op de Voorlopige Lijst van door Nederland voor te dragen Werelderfgoed, als uitbreiding van het bestaande Werelderfgoed 'Frontiers of the Roman Empire'. De drie provincies Utrecht, Gelderland en Zuid-Holland zijn als beoogd siteholder verantwoordelijk voor de voorbereiding van de Werelderfgoednominatie, die ook het bijbehorende deel van de Neder-Germaanse Limes in Duitsland zal bevatten. De provincies werken hierin samen met de gemeenten waar de Limes doorheen loopt en met de Duitse deelstaten Noordrijn-Westfalen en Rijnland-Palts en de Bondsregering. Op 14 oktober 2013 heeft de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed de inmiddels zeven resterende sites op de Voorlopige Lijst gevraagd vóór 1 november 2014 nadere informatie te leveren volgens een vaststaand format en aan te geven voor welk jaar zij in aanmerking willen komen voor voordracht. Op basis van de ingediende dossiers en het advies van een commissie van deskundigen, zal de minister bepalen of en in welke jaren de sites kunnen worden voorgedragen bij UNESCO. Daarbij zijn voortgang, draagvlak voor de nominatie, draagkracht voor de instandhouding en de uniciteit van het erfgoed belangrijke wegingsfactoren.

Essentie / samenvatting:

Met de 'Tussenstand Werelderfgoednominatie Romeinse Limes' leveren de provincies Utrecht, Gelderland en Zuid-Holland de door het Rijk gevraagde informatie over de Romeinse Limes ten behoeve van de volgordebepaling van indiening van nominatiedossiers Werelderfgoed bij UNESCO, in de periode 2016-2025. Het betreft informatie over de uitzonderlijke universele waarden van de Romeinse Limes als geografische en inhoudelijke uitbreiding van het bestaande UNESCO Werelderfgoed 'Frontiers of the Roman Empire' (FRE), over de wijze waarop de instandhouding van de Romeinse Limes wordt georganiseerd en over het draagvlak voor de Romeinse Limes als Werelderfgoed. Voor zaken die nog moeten worden uitgezocht is de te volgen procedure geschetst. De provincies zullen als beoogd siteholder de verantwoordelijkheid hebben voor de duurzame instandhouding en het duurzaam beheer van het Nederlandse deel van de Neder-Germaanse Limes. De status van Werelderfgoed impliceert een goede monitoring van toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen. Daarmee is niet gezegd dat het gebied "op slot" wordt gezet, maar dat er eisen gesteld worden aan de ruimtelijke kwaliteit, zoals nu ook al gebeurt op basis van de Monumentenwet en de PRV. Het cultuurhistorisch belang gaat mogelijk wel zwaarder wegen in de belangenafweging. De voordracht zal niet bestaan uit een aaneengesloten zone, maar uit een selectie van vindplaatsen die gezamenlijk de unieke en universele waarden representeren. De definitieve selectie zal in overleg met gemeenten totstandkomen; tevens is in de intentieverklaring met gemeenten over eventueel noodzakelijke aanvullende beschermingsmaatregelen afgesproken dat deze uitsluitend worden genomen wanneer de bij die terreinen betrokken overheden hier overeenstemming over bereiken. In het kader van het nominatiedossier zal in beeld worden gebracht wat de eventuele consequenties zijn voor het provinciaal ruimtelijk beleid. Wij stellen voor de Neder-Germaanse Limes in 2018 voor te dragen bij UNESCO. Dit betekent dat de Werelderfgoedstatus verkregen kan worden in 2019 en dat het nominatiedossier uiterlijk september 2017 bij het Rijk moet zijn ingediend.

Daarnaast wordt nu ook de internationale samenwerking met Duitsland gemarkeerd met een samenwerkingsovereenkomst. De belangrijkste elementen hieruit zijn dat de betrokken partijen de gezamenlijke ambitie uitspreken om voor de Neder-Germaanse Limes de UNESCO Werelderfgoedstatus te verkrijgen en dat zij afspraken maken over de wijze waarop zij samenwerken. Het streven is om de samenwerkingsovereenkomst nog dit najaar te ondertekenen, doch uiterlijk begin 2015.

Meetbaar / beoogd beleidseffect

Op basis van het antwoord van de Minister kan in samenwerking met de Nederlandse en Duitse partners het definitieve nominatiedossier voor UNESCO worden voorbereid; een ambitie die is vastgelegd in de Cultuurnota 2012-2015, Cultuur van U en in de Provinciale Ruimtelijke Structuurvisie. In termen van de Strategische Agenda provincie Utrecht zal de Werelderfgoedstatus van de Romeinse Limes bijdragen aan "Utrecht topregio" en "Vitaal landelijk gebied": Utrecht wordt nog aantrekkelijker voor bewoners, bezoekers en bedrijven.

Financiële consequenties

Het indienen van de Tussenstand bij het Rijk en de ondertekening van de samenwerkingsovereenkomst met Duitsland verplichten tot niets, maar zijn belangrijke stappen om de weg naar een UNESCO nominatie voor de Romeinse Limes open te houden. Financiering van het nominatieproces is tot medio 2016 gedekt. Voor de periode daarna zal aparte besluitvorming plaatsvinden.

Vervolgprocedure/voortgang

De planning is gericht op het indienen van het nominatiedossier in het jaar 2018 en een beoogde aanwijzing door UNESCO in 2019. Wij verwachten u een concept nominatiedossier voor te kunnen leggen in het voorjaar van 2016, gevolgd door een definitieve versie ter vaststelling in juni 2017.

Concreet voorliggende vraag aan statencommissie / Provinciale Staten

Kennis te nemen van deze brief.

Gedeputeerde Staten van Utrecht,

De voorzitter,
De secretaris,